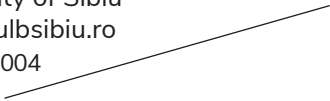

MARIA-OANA MODRUZ
Lucian Blaga University of Sibiu
mariaoana.modruz@ulbsibiu.ro
DOI: 10.2478/clb-2025-0004

DE CE A CÂȘTIGAT HAN KANG PREMIUL NOBEL?

Abstract: This paper explores the relationship between literary awards, translation and the construction of the world literary canon. The author this paper has focused on is Han Kang and her 2024 Nobel Prize win. Starting from the premise that world literature is defined by circulation and translation, as theorized by David Damrosch, the study analyzes how institutional mediators like the Swedish Academy influence global literary visibility. The research employs a methodology that combines a close reading of Han Kang's *The Vegetarian* with a comparative analysis of female Nobel laureates from the last decade. The central argument suggests that while the Nobel Prize has recently aimed to address historical imbalances regarding gender and geographical representation—increasingly favoring authors from the “Global South” or semi-peripheral cultures like South Korea—the selection process remains fundamentally conservative. By examining *The Vegetarian* through a feminist lens, the paper highlights how themes of social rebellion and resistance against patriarchal norms align with contemporary global social discourses. Ultimately, the study concludes that literary prizes function as powerful agents of consecration that both challenge and reproduce existing power dynamics within the transnational literary field.

Keywords: Nobel Prize, Han Kang, literary canon, World Literature, translation studies

Literatura mondială, traducerea și premiile literare

Literatura mondială transcende granițele geografice, sparge bariera culturilor și introduce noi perspective și influențe în literatură. Poate fi văzută ca un spațiu comun în interiorul căruia se intersectează diferite

culturi. Plecând de la această idee, Premiul Nobel în literatură vine ca o completare. El pune scriitorul pe scena mondială a literaturii, contribuind la dezvoltarea unui dialog intercultural. Totuși, conceptul de literatură mondială ar putea fi folosit pentru a se referi la acele opere care fac parte dintr-un câmp literar mondial¹. Când discutăm despre o scenă atât de largă a literaturii, trebuie să avem în vedere și libertatea de exprimare pe care fiecare cultură o oferă scriitorilor: „Câmpul mondial al literaturii depinde parțial de stat, care determină limitele libertății de exprimare, dar și de statutul social al scriitorilor (în ceea ce privește beneficiile sociale) și de tipul de sprijin la care se pot aștepta (sprijin financiar, burse, politici de taxare etc.)”². Tot acest câmp literar mondial este un spațiu dinamic, care își deschide porțile pentru toate literaturile existente sub diferite forme, care sunt și ele la rândul lor negociate.³ Totuși, acesta este și un spațiu al „abatorului literar”⁴—un spațiu care reduce literaturile la câteva titluri, ignorând masa mare a literaturii. Modalitatea prin care o operă poate să pătrundă în sfera literaturii mondiale depinde de popularitatea pe care aceasta o dobândește în rândul cititorilor⁵.

Autoarea asupra căreia am ales să mă opresc în această lucrare este Han Kang, o autoare sud-coreeană, care reușește în 2024, cu romanul său publicat în 2007, *Vegetariana*, să câștige Premiul Nobel. Lucrarea de față își propune să aducă în discuție problematica premiilor literare și cum acestea reușesc să influențeze și să contureze canonul literar mondial. Din punct de vedere metodologic, voi începe prin a face un *close reading* al romanului lui Han Kang, iar mai apoi voi realiza o comparație între romanul ei și restul autoarelor care au câștigat acest premiu în ultimul deceniu. Voi încerca să găsesc un tipar și să demonstrez că Premiul Nobel a încercat din 2015 până în prezent să echilibreze atât raportul dintre genuri, cât și să evite orice fel de critică negativă prin alegerea unor romane care reflectă discursul social al epocii, dar și că procesul rămâne în esență unul conservator mai ales prin preferința manifestată către autori deja validați, în special prin premiile câștigate anterior.

1. Vezi Gisèle Sapiro, „The Transnational Literary Field between (Inter)-nationalism and Cosmopolitanism”, *Journal of World Literature* 5, nr. 4 (2020): 481–504 și Pascale Casanova, *Republica mondială a literelor*, trad. Cristina Bîzu (Art, 2016).

2. Sapiro, „Transnational”, 487.

3. Jisoo Choi, „Scaling the Periphery: Han Kang’s Nobel Prize and the Politics of Literary Recognition”, *Gnovis Journal of communication, culture & technology*, no. 1 (2025): 107–127.

4. Vezi Franco Moretti, „The Slaughterhouse of Literature”, *Modern Language Quarterly* 61, nr. 1 (2000): 207–227.

5. Vezi Moretti, „The Slaughterhouse”, 209.

Traducerea e indispensabilă difuzării textelor literare, teză ce stă la baza definiției literaturii mondiale, oferită de David Damrosch în *What is World Literature?* (2003). Cercetătorul susține că pentru a fi integrată în literatura mondială, o operă trebuie să circule dintr-o cultură înspre alte culturi fie în traducere, fie în limba de origine⁶. Pentru el, literatura câștigă în momentul în care este tradusă⁷. Cu toate acestea, circulația literaturii e departe a fi parte dintr-un proces complet democratic. Trebuie reținut în acest sens că schimburile culturale sunt inegale, fiind determinate de structura sistemului-lume capitalist: „Stratificarea în economia-lume a fost înțeleasă de Wallerstein ca structurare a trei tipuri de state, a trei tipuri de etnonațiuni, a trei feluri de arii/ lumi care sunt, de fapt, poziții geo-funcțional-politice: centru, semiperiferie, periferie”⁸. Astfel, o literatură centrală, scrisă într-o limbă de circulație internațională, circulă și e receptată mult mai rapid de periferie, ba chiar o influențează semnificativ pe aceasta din urmă. În schimb, literaturile semi-periferice sau chiar periferice sunt traduse și receptate mai greu. În ciuda inegalității, consider totuși că traducerea este indispensabilă, dat fiind că aceasta contribuie la dezvoltarea literaturilor periferice și la creșterea vizibilității acestora:

prin intermediul traducerilor se introduc în literatura receptoare nu numai noi modalități de reprezentare artistică a realității, noi universuri artistice, ci și un limbaj poetic nou sau noi tehnici narative și compoziționale. Este evident că și criteriile de selectare a operelor ce se traduc sunt determinate în mare măsură de starea de lucruri din cadrul polisistemului local receptor, operele traduse fiind compatibile cu noile tendințe din literatura receptoare⁹.

În continuare, analiza va aduce în discuție problema autorului care devine cunoscut la nivel mondial. Ea apare atunci când prin intermediul procesului de traducere sunt făcute anumite modificări textului inițial. Întregul demers este un proces complex, care trebuie privit din mai multe perspective: „strategia autorului, receptarea operei sale în diferite țări și rolul intermediarilor și mediatorilor”¹⁰. Mediatorii sunt

6. David Damrosch, *What Is World Literature?* (Princeton University Press, 2003), 4.

7. Damrosch, *World Literature*, 281.

8. Irina Cristea, „Teorii ale dezvoltării socio-culturale din a doua jumătate a secolului al XX-lea”, *Revista Română de Sociologie*, nr. 5–6 (2000): 548.

9. Sergiu Pavlicenco, „Teoria polisistemului și literatura tradusă”, *Metaliteratură* 18, nr. 3–4 (2008): 53–56.

10. Gisèle Sapiro, „Who Creates the World Author?”, *Journal of World Literature* 9, nr. 3 (2024): 329, traducerea mea. Toate traducerile din acest articol îmi aparțin.

reprezențați în acest context de criticii literari, cluburile de carte și mai ales premiile literare. Ei sunt cei care stabilesc importanța acestor scrieri¹¹.

Astfel, având ca punct de referință aspecte precum circulația literaturii, schimbul cultural dintre țări și existența, respectiv intervenția mediatorilor în „mondializarea” literaturii, următorul pas este să dezbatem cum traducerea unei opere poate duce la câștigarea unui premiu literar, în speță Premiul Nobel. Cum ar putea traducerea face posibilă câștigarea acestui premiu? În primul rând, un factor esențial îl constituie limba în care alegem să traducem. Gisèle Sapiro în „The Symbolic Economy of the Nobel Prize in Literature: How It Counters or Reproduces Modes of Domination”, menționează existența limbilor centrale, care facilitează câștigarea unor premii literare trans- și internaționale. În cazul de față ea menționează franceza, engleza și germana¹². Apare din nou și în cazul acesta discrepanța dintre centru și periferie. În aceeași lucrare, cercetătoarea punctează și că „pentru Premiul Nobel traducerea este o condiție (tacită)”¹³. În al doilea rând, un alt aspect esențial este calitatea traducerii. Reputația traducătorului este un factor cheie în popularizarea operei, pentru că îi atribuie o valoare mult mai însemnată¹⁴. De aceea, traducerea este drumul sigur către un astfel de premiu. Ea oferă și un prestigiu autorilor, atât pe plan mondial, unde „înființarea unui premiu literar, Premiul Nobel, în 1901, a avut un impact semnificativ asupra pieței mondiale a traducerilor”¹⁵, cât și în țara lor de origine.

Deși reputația contează, nu trebuie să uităm de polivalența premiilor literare: „Premiile literare internaționale sunt receptate atât ca dovezi ale realizărilor unui autor, cât și ca instrumente pentru ascensiunea în ierarhia literară globală”¹⁶. Ele oferă o oportunitate, dar și o nouă deschidere autorilor și sunt în legătură directă cu canonul literar mondial, funcționând ca agenți de consacrare ce stabilesc propriile „standarde literare” și creează un canal de comunicare. Așa cum semnalează James F. English, premiile literare sunt „cele mai bune instrumente pentru negocierea capitalului cultural și economic, cultural și social sau cultural și politic—ceea ce le face cei mai eficienți

11. Sapiro „Who Creates”, 331.

12. Gisèle Sapiro, „The Symbolic Economy of the Nobel Prize in literature: how it counters or reproduces modes of domination”, *Poetics*, 101 (2023): 2.

13. Sapiro, „Symbolic Economy”, 5.

14. Sapiro, „Who Creates?”, 332.

15. Sapiro, „Who Creates”, 338.

16. Choi, „Scaling the Periphery”, 118.

agenți referitor la schimbările capitalului”¹⁷. Bineînțeles că atunci când discutăm despre premii literare cel mai de seamă dintre toate este Premiul Nobel pentru Literatură: „Premiul Nobel reprezintă modul în care reușirea literară funcționează atât ca instrument de incluziune culturală, cât și ca aparat pentru susținerea dinamicii de putere existente”¹⁸. Totuși, acest premiu a fost acuzat în trecut de sexism și rasism¹⁹. Dacă alegem să facem o analiză asupra istoriei decernărilor, putem observa existența unui dezechilibru uriaș în ceea ce privește numărul de autori versus numărul de autoare care au câștigat acest premiu. În ultimii ani însă s-a încercat o echilibrare a acestui raport, mai ales prin reorientarea vădită a premiului către literaturi semi- sau chiar periferice, din Europa de Est, Asia de Sud-Est sau, în general, din Sudul și Estul Global: Coreea de Sud, Polonia, Ungaria. Impactul unei astfel de distincții literare poate fi și mai bine observat când punem problema unui autor care vine dintr-o țară semi-periferică sau periferică și ajunge pe scena internațională a literaturii într-o țară centrală. Pentru semi-periferie sau periferie, toată această idee de recunoaștere internațională marchează și un moment semnificativ în istoria lor literară. Astfel, „premiile literare au contribuit la dezvoltarea profesională a activității literare în două moduri diferite: le asigură puținilor câștigători ai celor mai mari premii o distribuie mai mare a cărților și, prin urmare, un venit direct din munca lor”²⁰.

Premiul Nobel, Han Kang și polemicile dintre acestea

Scrierile literare din ultimii ani au conturat un discurs teoretic actual în ceea ce privește Premiul Nobel. Aceste contribuții dezbat problema rasismului și contestă criteriile de selecție, dar și decernările de premii. Mai exact, sunt acuzați că nu au în vedere problema unei literaturi mondiale, ci au doar câteva țări ce se circumscriu într-un sistem central și care au un nivel socio-economic ridicat: „Critica cu care trebuie să se confrunte în special și pe care, sperăm, intenționează să o schimbe este acuzația că Comitetul Nobel pentru Literatură s-a concentrat prea mult pe autorii europeni și occidentali atunci când

17. James F. English, *The Economy of Prestige: Prizes, Awards and the Circulation of Cultural Value* (Harvard University Press, 2005), 10.

18. Choi, „Scaling the Periphery”, 113.

19. Michelle Stack, „Why I’m Not Surprised Nobel Laureate Donna Strickland Isn’t a Full Professor”, *The Conversation*, 4 octombrie 2018, <https://theconversation.com/why-im-not-surprised-nobel-laureate-donna-strickland-isnt-a-full-professor-104459>.

20. Gisèle Sapiro, „The Metamorphosis of Modes of Consecration in the Literary Field: Academies, Literary Prizes, Festivals”, *Poetics*, nr. 59 (2016): 11.

a venit vorba de acordarea premiului și a ignorat sau desconsiderat autorii non-europeni și non-occidentali”²¹. Totuși, în teorie Premiul Nobel pentru Literatură este neutru față de orice hegemonii economice sau constructe ideologice²².

Gisèle Sapiro a contribuit major în teoretizarea și analizarea acestui premiu pentru literatură prin lucrările sale. Studiile ei reprezintă o bază teoretică solidă, care analizează raportul acestui premiu cu literatura mondială. Spre exemplu, în „The Metamorphosis of Modes of Consecration in the Literary Field: Academies, Literary Prizes, Festivals” (2016) autoarea plasează în centrul demersului critic premiile literare și dezbate cum și de ce ajung să sporească piața de carte și să dezvolte o literatură aflată mai puțin în atenția scenei literare mondiale, punând însă accentul și pe faptul că în ultimii ani premiile au decăzut ca legitimatori literari în fața festivalurilor²³. Totodată, în „The Transnational Literary Field between (Inter)-nationalism and Cosmopolitanism” propune o analiză asupra factorilor interni și externi, care influențează câmpul literar mondial, dar supune dezbaterii și conceptul de literatură mondială²⁴. Tot în acest articol, mai specifică și că abia în anii '90 au început să fie luate în considerare și minoritățile.²⁵ Și mai recentă este lucrarea „Who Creates the World Author?” (2024), unde abordează problema autorului mondial. În acest studiu, aduce în prim-plan controversile privind rolul traducerilor și traducătorului pe piața de carte la nivel global²⁶. Toate aceste studii construiesc o fundație solidă, care ajută la observarea și definirea legăturilor dintre premiile literare și culturi.

Han Kang este o autoare sud-coreeană, care a câștigat diferite premii de-a lungul carierei sale, premii care au remarcat-o în sfera literaturii: în 1994, premiul literar al ziarului „Seoul Shinmun”, în 1999, premiul pentru cel mai bun roman coreean, în 2000, „Premiul pentru tinerii artiști de astăzi” și în 2005, Premiul Literar Yi Sang. Pe lângă aceste premii, în 2024, Han Kang, câștigă Premiul Nobel. Presa nu a ezitat însă să reacționeze. *The New York Times* publică articolul „Han Kang Is Awarded Nobel Prize in Literature”, în care acuză Premiul Nobel că încearcă să diminueze critica pe care o primește, adăugând autori

21. Janneke ten Kleij, „The Nobel Prize in Literature: Controversy and Literary Politics”, MA Thesis (Utrecht University, 2019), 3.

22. Sapiro, „Symbolic Economy”, 3.

23. Sapiro, „The Metamorphosis”, 15–17.

24. Sapiro, „Transnational Literary Field”.

25. Sapiro, „The Transnational Literary Field between (Inter)-nationalism and Cosmopolitanism.”, 498.

26. Sapiro, „Who Creates the World Author?”, 327–341.

din colțuri diferite ale lumii²⁷. Tot în același articol un co-traducător al romanului susține că Han Kang ar fi fost o alegere potrivită și că toată această distincție la nivel mondial nu a făcut altceva decât să schimbe modul prin care literatura coreeană a fost privită până atunci²⁸. În contextul teoretic al literaturii noastre, Mihai Iovănel publică în Scena 9 articolul „Nobelul pentru Literatură 2024: Made in Korea”, articol care se deschide cu următoarea afirmație: „Nobelul pentru literatură câștigat de Han Kang joia trecută a fost o surpriză pentru toată lumea”²⁹. Ar fi fost o surpriză pentru că nimeni nu se aștepta la o asemenea decizie, iar autoarea era deja cotate mult mai jos în linia posibililor câștigători. Cum a fost posibil ca o „surpriză” ca asta să se întâmple? Așa cum menționează și Mihai Iovănel în acest articol, în ultimii ani laureații Premiului Nobel pentru Literatură au făcut parte din țări vestice, astfel era de așteptat ca cineva din Asia sau Africa să câștige tocmai pentru a evita eventualele discuții care ar fi urmat să apară³⁰.

Astfel, demersul nostru pornește de la teoriile de mai sus, urmărind să adauge o nouă analiză critică asupra acestui roman. Această analiză ar fi esențială în înțelegerea discursului literar mondial și a legăturilor interculturale de la nivel global. Prin compararea acestui roman cu restul laureatelor Premiului Nobel pentru Literatură, cercetarea se concentrează pe descifrarea unor legături tematice, care fac posibilă identificarea unui tipar în ceea ce privește criteriile decernării acestui premiu și aduce o critică feministă asupra conceptului de premiu literar, precum și problema conservatorismului din spatele acestui premiu.

De ce a câștigat Han Kang Premiul Nobel pentru Literatură?

În prima parte a acestui studiu de caz voi discuta despre raportul dintre genuri și Premiul Nobel, apoi voi face o analiză a romanului dintr-o perspectivă feministă și, de asemenea, voi face un *close reading* al romanului, prezentând în principal temele care ar reprezenta un interes social. Mai apoi, voi compara romanul lui Han Kang cu temele dezbătute de celelalte laureate ale Nobelului din ultimii 10 ani și voi dezbate problema conservatorismului din spatele acestor alegeri. Trebuie să înțelegem că raportul dintre feminin și masculin în interiorul

27. Alex Marshall și Alexandra Alter, „Han Kang of South Korea Is Awarded Nobel Prize in Literature,” *The New York Times*, 11 octombrie 2024, <https://www.nytimes.com/2024/10/10/arts/nobel-prize-literature.html>.

28. Marshall și Alter, „Han Kang”.

29. Mihai Iovănel, „Nobelul pentru Literatură 2024: Made in Korea”, Scena 9, 15 octombrie 2024, <https://www.scena9.ro/article/nobel-literatura-2024-han-kang-coreea-de-su>.

30. Iovănel, „Nobelul”.

literaturii mondiale se construiește diferit. Nu este bazat pe niște criterii comune, ci diferă de la o țară la alta, fiind influențat de cultură, tradiții și condiții istorice. De asemenea, și diferențele economice pot constitui un factor principal în structurarea acestui raport. Dinamica dintre masculin și feminin este, deci, definită tot de discursul din spațiul al culturii din care provine. Construirea raportului dintre masculin și feminin a reprezentat un interes major în ceea ce privește critica literară. Premiul Nobel vine ca o validare a acestor scrieri. Rolurile de gen, reprezentând un interes atât de mare pe scara literaturii mondiale, nu au făcut altceva decât să constrângă toate aceste premii literare să ia în considerare și literatura scrisă de femei sau literatura din țările predominant periferice. Totuși, chiar dacă aceste probleme au fost luate în considerare, opțiunile au fost orientate mai mult către autori cu un istoric literar sigur, care nu au dezbătut aceste probleme la un nivel mai alarmant.

Prima autoare care a câștigat Premiul Nobel pentru Literatură a fost Selma Lagerlöf în 1909 „pentru energia creativă izbitoare, discernământul de altă lume și optimismul grandios care îi descriu lucrările”³¹. Atunci când comparăm numărul laureatelor acestui premiu cu numărul bărbaților premiați, balanța nu este nici pe aproape în echilibru:

Înainte de 1990, doar șase autoare au câștigat Premiul Nobel (7 la sută): Selma Lagerlöf (1909), Grazia Deledda (1926), Sigrid Undset (1928), Pearl Buck (1938), Gabriela Mistral (1948), Nelly Sachs (1966; cu Shai Agnon). Din 1990, au fost premiate 11, adică 33 la sută: Nadine Gordimer (1991), Toni Morrison (1993), Wisława Szymborska (1996), Elfriede Jelinek (2004), Doris Lessing (2007), Herta Müller (2009), Alice Munro (2013), Svetlana Alexievici (2015), Olga Tokarczuk (2018), Louise Glück (2020) și Annie Ernaux (2022)³².

La această listă menționată de Gisèle Sapiro, mai trebuie adăugată și Han Kang (2024). Astfel, prin lecturarea acestei liste este evident că Academia Suedeză a încercat să echilibreze balanța în ultimele decenii. Încercarea de echilibrare a balanței nu s-a produs doar în ceea ce privește literatura scrisă de femei, ci și în discrepanța dintre culturi. De aceea, lista celor onorați a devenit mult mai diversificată începând cu 1990. Foarte multe culturi, care au fost inițial date la o parte, încep să ocupe primele locuri în listele nominalizațiilor³³. În cadrul spațiului

31. Ajda Baştan, „Nobel Prize awarded women in literature since 1901”, *Turkish Studies* 12/34 (2017): 89–102, <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12566>.

32. Sapiro, „Symbolic Economy”, 3.

33. Sapiro, „Symbolic Economy”, 4.

cultural asiatic, primul scriitor chinez a primit Premiul Nobel abia în 2000, Gao Xingjian, iar în 2012 Mo Yan³⁴. Cu toate acestea, primul scriitor arab care a câștigat acest premiu a fost Naguib Mahfouz în 1988³⁵. Luând în considerare aceste date și făcând o analiză rapidă a acestora, putem deduce că această încercare de introducere a culturilor periferice este foarte rapid sesizabilă. Se creează clar această legătură între Premiul Nobel și încercarea sa de evitare a unei eventuale critici dure. Ilustrând problemele sociale ale epocii, Academia Suedeză urmărește un tipar al acestor decernări, încercând totuși să-l mascheze.

Așa cum am menționat mai sus, Han Kang este autoarea care reflectă cel mai bine discrepanța dintre culturi centrale și culturi periferice. În cazul ei se poate observa clar cum o autoare provenită dintr-o țară cu o cultură mai puțin cunoscută ajunge să câștige cel mai prestigios premiu literar. Un moment important în cariera ei literară a fost și câștigarea premiului „The Booker Prize” în 2016, dar portofoliul său mai include și alte distincții: Premiul Medicis pentru literatură străină sau Ho-Am Prize. Tot acest trecut literar reprezintă un factor esențial în vederea nominalizărilor pentru Premiul Nobel. Ideea de conservatorism aduce la pachet și acest criteriu: trecutul literar al câștigătorului să fie cât mai bogat. Premiul Nobel poate fi văzut aici ca o completare a acestor premii. Câștigarea lui în 2024 a propulsat-o pe scena mondială literară, unde cultura sud-coreeană a devenit un fenomen transnațional, o cultură de referință în canonul literar mondial și a atins un loc mai prestigios în acest sistem literar:

În schimb, presa din SUA și Marea Britanie s-a concentrat asupra motivului pentru care Han a meritat Premiul Nobel, căutând calitățile intrinseci care i-au justificat locul în canonul literar global. Acestea prezintă opera lui Han Kang ca fiind „ciudată”, o încadrează ca o „outsideră”³⁶ și atribuie temelor feministe și stilului experimental meritul pentru ascensiunea sa pe scena mondială³⁷.

Romanul *Vegetariana*, publicat în 2007, propune o lectură despre o lume ficțională, care sfidează tradiția și cultura coreene. În această lume, personajul principal feminin Yeong-hye decide să renunțe la carne, tulburând astfel întreaga liniște a familiei sale. Acest roman bifează câteva criterii care ar reprezenta un interes mondial: autoarea

34. Sapiro, „The Transnational Literary Field”, 22.

35. Sapiro, „The Transnational Literary Field”, 497.

36. Termen adaptat din limba engleză de la „outsider” care înseamnă ceva în afară, străin.

37. Choi, „Scaling the Periphery”, 122.

provine dintr-o țară periferică, poziționarea geografică poate fi considerată un criteriu mai ales pentru că Premiul Nobel obișnuia să ofere aceste premii în mare parte țărilor europene, perspectiva feministă este bine plasată și foarte ușor sesizabilă, iar traducerea romanului în 2015 într-o limbă de circulație internațională a reprezentat, de asemenea, un criteriu esențial. Tematica romanului este, de asemenea, relevantă, discutăm aici despre ruptura femeii de normele sociale impuse și despre dezbaterile conflictului interior și exterior (împotriva constrângerilor colective).

Dintr-o perspectivă feministă putem analiza parcursul lui Yeong-hye, personajul care se află în centrul romanului. Protagonista renunță la carne din dorința de eliberare în urma unui coșmar pe care l-a avut, astfel devenind o rușine pentru întreaga familie. În cultura coreeană consumul de carne era considerat accesibil doar celor înstăriți. Prin urmare, ea adoptă un stil de viață diferit față de normele existente. Avem prezent, așadar, un conflict între „societatea coreeană care implică vechi norme și valori patriarhale ale confucianismului și o nouă societate coreeană cu un nou set de credințe feministe în care o femeie poate fi independentă”³⁸. Pentru protagonistă, această decizie urma să fie decizia care îi va schimba radical viața: „Familia și societatea reacționează disproporționat, transformând treptat corpul femeii într-un câmp de luptă pe care încearcă să îl ocupe/ modeleze”³⁹. Deși a încălcat cultura coreeană și tradițiile ei, Yeong-hye se simte împlinită. Aceasta nu doar că renunță la carne, dar renunță total la mâncare, susținând că poate fi hrănită doar de la soare. Ea sfârșește însă singură, într-un spital pentru boli psihice.

Tot dintr-o perspectivă feministă putem analiza și relația dintre ea și prezențele masculine din jurul ei. Tatăl ei, care era veteran de război, reprezenta un simbol al patriarhatului. Întreaga familie era condusă de către el. Există o scenă cheie în care acesta refuzând să-și înțeleagă fiica, o agresează fizic și o forțează să mănânce carne. Dinamica dintre rolurile de gen este și mai bine reprezentată în interiorul relației pe care o are cu soțul ei. Chiar romanul se deschide cu următoarea afirmație: „Nevasta-mea nu a avut niciodată nimic special în personalitatea ei. Cel puțin așa am crezut până în ziua în care s-a hotărât să devină vegetariană”⁴⁰. Bărbatul nu a fost niciodată atras de frumusețea ei, ci doar de personalitatea ei plictisitoare. Mai apoi, parcurgând romanul, observăm că relația dintre cei doi se degradează,

38. Paola Bica, „The Vegetarian by Han Kang: A postmodern allegory for women's fight for power and freedom”, *Rihumso*, nr. 23 (2023): 52.

39. Iovănel, „Nobelul”.

40. Han Kang, *Vegetariana*, trad. Iolanda Prodan (Art, 2021), 15.

iar într-un final se ajunge la divorț. Decizia ei de independență și de eliberare a dus la degradarea lumii înconjurătoare și implicit a propriei vieți. A fost ridicată problema motivelor pentru care a câștigat Premiul Nobel, iar concluzia la care s-a ajuns a fost că toată această perspectivă feministă din roman a fost elementul cheie, care a captivat cel mai mult scena literară mondială⁴¹. Există, totuși, și părți care susțin că toată această amplexare de k-pop, filme, seriale sau drame coreene, au contribuit semnificativ în popularizarea romanului la un nivel așa înalt⁴². Deci avem în față o cultură care și-a depășit propriile granițe. Ce aduce nou acest roman este deschiderea spre cultura coreeană. Această nouă cultură pusă pe scena mondială a bifat pe listă un nou stat dintr-o cultură non-dominantă: „Premiul Nobel pentru Literatură câștigat de Han Kang servește drept un studiu de caz convingător despre modul în care literatura coreeană se poate repositiona, provocând și remodelând dinamica existentă a câmpului literar global—și despre cum o astfel de repositionare este interpretată și negociată atât din centru, cât și din periferie”⁴³.

Pornind de la aceste teme principale, următorul pas este să facem comparația între autoare care au câștigat această distincție și Vegetariana. Am ales autoarele din ultimii 10 ani pentru că este foarte vizibilă încercarea de echilibrare a raportului dintre sexe. Mai exact, din 2015 până în prezent, Premiul Nobel a fost acordat atât femeilor, cât și bărbaților în mod egal.

În 2015 Academia Suedeză oferă Premiul Nobel autoarei Svetlana Alexievici, o jurnalistă din estul Europei. Proveniența autoarei ar fi reprezentat un factor esențial în alegerea ei. Estul a fost de-a lungul istoriei privit foarte diferit față de vest. Acestea sunt țări mai puțin dezvoltate, lovite de impactul comunismului, care încă își lasă amprente, precum și societăți mai puțin emancipate în comparație cu țările vest-europene. Un prim punct de intersectare cu romanul lui Han Kang este feminismul. Scriitoarea belarusă propune o lectură polifonică dintr-o perspectivă feminină:

Ea documentează evenimente pe care indivizii și societățile le uită în mod deliberat, de la dezastrul de la Cernobîl până la catastrofa invaziei sovietice din Afganistan. Pentru prima sa carte, *Chipul nefeminin al războiului*, Alexievich a intervievat sute de femei care au luptat ca soldați sovietici în cel de-al Doilea Război Mondial. Până în anii 1980, când Alexievich

41. Choi, „Scaling the Periphery”, 121.

42. Choi, „Scaling the Periphery”, 113.

43. Choi, „Scaling the Periphery”, 123.

a început să vorbească cu aceste femei, acestea își schimbaseră de mult pozițiile de combatante cu roluri de soții și mame într-o societate respectabilă⁴⁴.

De asemenea, Svetlana Alexievici enumără foarte multe premii în cariera sa literară, precum Premiul literar „Angelus” al Europei Centrale sau Premiul pentru Pace al Librăriilor Germane. De aici pornește încă un criteriu de alegere: premiile literare obținute anterior pot fi decisive pentru câștigarea Nobelului. Aici avem clar ca elemente comune proveniența autoarelor, perspectiva feministă din propriile opere scrise, dar și existența unor premii literare câștigate anterior.

Următoarea scriitoare de pe listă este Olga Tokarczuk, laureată a Premiului Nobel pentru literatură în 2018, decernat în 2019. Și aici putem deschide discuția despre proveniența autoarei, mai exact din Polonia. Avem din nou același tipar: o autoare din zona estică cu teme feministe, care are o paletă vastă de premii literare în spate, printre care International Booker Prize. Ea este o voce importantă la nivel mondial în ceea ce privește feminismul, drepturile animalelor, anti-semitismul, egalitatea de gen, democrația etc.⁴⁵. Nu este greu să ne dăm seama că toate aceste teme au fost centrul celor mai mari polemici de-a lungul secolului și că au fost discutate în toate domeniile esențiale. Astfel, Premiul Nobel a validat aceste idei ale epocii contemporane și, mai ales, a validat aceste probleme, care au rădăcinile plantate solid în trecut. Într-un articol publicat în Scena 9, Mihai Iovănel afirmă că în *Rătăcitorii*, narațiunea insistă asupra „căutărilor labirintice și deșarte”, că „accentul cade pe oameni” și că romanul este „puternic și emoționant”⁴⁶.

În 2020, Louise Glück câștigă această distincție literară. De această dată premiul se acordă unei poete, o poetă de origine americană. Aici nu se mai regăsește criteriul de proveniență atât de evident, dar istoricul bogat de premii literare este prezent: PEN New England Award, Lannan Literary Awards, Wallace Stevens Award, National Book Critics Circle Award for Poetry și așa mai departe. Totuși, prin

44. Molly Naylor-Komyatte, „On The Recovery of Voices: Svetlana Alexievich and the Nobel Prize,” *Brown University Center for Philosophy, Politics, and Economics: Brown Political Review*, 2015, <https://www.proquest.com/docview/3093157707?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>.

45. Adam Głaz, „Longing for an Olga That Belongs in English: A Nobel Prize Laureate's Micro-narratives,” *Perspectives* 30, nr. 4 (14 iunie 2021): 585–597, <https://doi.org/10.1080/0907676x.2021.1939742>

46. Mihai Iovănel, „Cheia tuturor hărților”, *Scena 9*, 29 octombrie 2018, <https://www.scena9.ro/article/Olga-Tokarczuk-Ratacitorii-recenzie>.

temele abordate în poemele ei, proiectează existența individului ca ceva universal, un individ care este influențat de lumea înconjurătoare⁴⁷. Tot aici se poate observa „existența un contrast între a fi silențios și a-ți găsi vocea”⁴⁸. În raport cu ea, Han Kang vine cu o analiză asemănătoare a protagonistei. Toată această idee de a fi silențios este regăsită și în romanul scriitoarei sud-coreene. În momentul în care Yeong-hye decide să devină vegetariană, nu i se schimbă doar statutul social, ci și ea ca persoană. Devine mai puțin activă în mediul social și refuză mai ușor să comunice la fel ca înainte cu familia ei. Tăcerea ei poate fi catalogată ca un „rău necesar” în drumul căutării sinelui.

Ultima voce feminină pe care o vom supune analizei comparative este Annie Ernaux. Avem în față o scriitoare de origine franceză, deci o țară vestică, a cărei opera se definește prin „curajul și acuratețea clinică cu care dezvăluie rădăcinile, înstrăinările și constrângerile colective ale memoriei personale”⁴⁹. Și în cazul ei, premiile literare sunt prezente: Prix Renaudot, Prix Marguerite-Duras, Premio Formentor de las Letras. Dacă facem o paralelă între scrierile sale și *Vegetariana* vom găsi ca puncte comune cultura și feminismul: „Ernaux își transformă propria condiție biografică într-o temă fundamentală a literaturii contemporane: explorarea conflictului cultural subiacent evoluției societății franceze din ultimii șaiszeci de ani”⁵⁰. Prin urmare, Ernaux își transformă viața într-o temă fundamentală, care are legături cu societatea franceză, iar Han Kang, așa cum am menționat mai sus, aduce o perspectivă asupra societății și culturii coreene. Într-unul din romanele sale, *Les harmonies vides*, Annie Ernaux „își descrie experiența într-un limbaj violent, plin de ură față de corpul ei «murdar, impur, lubric, isteric», un corp care i-a anulat toate eforturile de instruire”⁵¹. Această idee de corporalitate este abordată și în *Vegetariana*. Corpul protagonistei suferă o transformare radicală, mai ales în final, când vizibil fiind foarte slabă, își asimilează corpul cu un copac: „criticii literari ai lui Han Kang susțin că retragerea ascetică a lui Yeong-hye, ca un fel de negare corporală a carnismului și patriarhatului, devine

47. Maria-Iana Răduț, „Chronicling Human Existence in Faithful and Virtuous Night” (Lucrare de licență, Utrecht University, 2021), 1–2, ProQuest (6484336).

48. Răduț, „Chronicling Human Existence”, 14.

49. „Nobel Prize in Literature 2022”, The Nobel Prize, <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2022/summary/>.

50. Tatiana Ciocoi, „Annie Ernaux: Romanul ca spațiu al emancipării”, în *Noi tendințe în predarea limbajelor de specialitate în contextul racordării învățământului* (2023): 122–133, <https://doi.org/10.5281/zenodo.10078782>.

51. Ciocoi, „Annie Ernaux”, 127.

propozițională și eliberatoare”⁵². Nu putem ignora nici partea de feminism abordată de cele două autoare. În opera sa, Ernaux dezbate teme fundamentale epocii contemporane: sexualitate, gen și clasă⁵³, iar Han Kang dezbate, tot printr-o perspectivă feministă, condiția femeii într-o societate periferică.

Chiar dacă temele comune abordate de aceste autoare reprezintă un interes social, nu sunt însă problematice. Este un feminism mai „curat”, adică se feresc de ceva mai radical. Aleg romane abstracte, care dezbat feminismul, condiția umană, aduc culturi noi în atenția lumii literare, dar se feresc de tot ceea ce este mai neconvențional. Totuși, este ca și cum subiectele abordate trebuie descifrate. Sunt premiate romane care dezbat teme nu așa ușor sesizabile, lăsând cititorii să le interpreteze. Trebuie menționat că și istoricul autorilor contează. Cum am specificat mai sus, premiile literare pe care Han Kang le-a câștigat au făcut din romanul acesteia o opțiune sigură. Conservatorismul în cazul acestor premii este clar sesizabil, mai ales în ceea ce le privește pe aceste autoare. S-a încercat echilibrarea balanței între genuri, însă cu o oarecare rețineră. Nu putem discuta despre un Premiu Nobel distanțat clar de orice ideologie, religie sau orice interes social, pentru că apare acest tipar în contextul nominalizărilor, care este în antiteză cu toată această idee de înstrăinare față de orice influență. Tiparul descoperit este o metodă de eschivare a Premiului Nobel față de eventualele controverse care ar fi urmat să apară. De aceea conservatorismul Nobelului ar putea fi un mod clar de a-și păstra propriile convingeri, dar mascate sub forma imparțialității.

Concluzii

Având în vedere observațiile de mai sus, putem spune că Premiul Nobel s-a zbatut de-a lungul anilor să evite orice discurs critic la adresa lui prin încercarea izbitoare de a echilibra balanța înspre mai multe perspective: cultură, rasă, gen, religie și așa mai departe. Critica negativă a fost, așadar, un factor care a influențat deciziile în acordarea premiilor literare. Analiza de față a urmărit să demonstreze cum canonul literar mondial poate fi modificat de premiile literare și cum anumite elemente esențiale fac posibilă o apropiere de o asemenea distincție. În studiul de caz am demonstrat legătura strânsă dintre toate autoarele din ultimul deceniu care au câștigat Premiul

52. Dominic O'Key, „Han Kang's the Vegetarian and the International Booker Prize: Reading With and Against World Literary Prestige”, *Textual Practice* 36, no. 8 (2021): 1262–88.

53. Lyn Thomas, „Annie Ernaux, Class, Gender and Whiteness: Finding a Place in the French Feminist Canon?”, *Journal of Gender Studies* 15, nr. 2 (2006): 159–168.

Nobel pentru Literatură. Tiparul pe care l-am descoperit are la bază următoarele componente: (1) locul în sistemul literar pe care cultura autorului o ocupă, (2) traducerea operei în una din limbile cu cea mai mare circulație și mai ales (3) dezbaterile temelor care reflectă discursul social al epocii. Interesul pentru aceste teme a crescut sever în ultimii ani, astfel scriitori mici și-au găsit o ancoră, care poate, de ce nu, să îi trimită pe scena mondială a literaturii. Existența unui tipar nu mai poate nega nici ideea de conservatorism din spatele acestor alegeri. În ceea ce privește romanul lui Han Kang, discuția este mult mai amplă. Cert este că prin asimilarea ei cu restul autoarelor s-a găsit acest tipar al abordării feminismului și condiției femeii în societate frecvent. Han Kang ar fi câștigat Premiul Nobel pentru că bifează fiecare căsuță de pe lista tiparului propus, în mod special zona geografică din care provine și cultura pe care o aduce în față au ajutat la popularizarea romanului său, dar nu trebuie să uităm nici de premiile literare pe care le-a câștigat înainte. Faptul că aceasta însușește criteriile acestui tipar au transformat-o în opțiunea cea mai sigură. Să nu uităm de amploarea de care cultura coreeană s-a bucurat în ultimii ani, datorită traducerilor. Traducerile, așa cum am menționat la început, stau la baza întregului canon mondial. Este clar, după analiza de mai sus, că Academia Suedeză își păstrează principiile și încearcă atât să evite criticile pe cât de mult posibil, cât și să răspundă cerințelor publicului cititor prin nominalizarea unor scriitori care se „împacă” cu problemele epocii. Mai rămâne să ne întrebăm: oare va putea vreodată să dispară această urmă de conservatorism din spatele acestor decizii?

References

- Baştan, Ajda. "Nobel Prize Awarded Women in Literature since 1901." *Electronic Turkish Studies* 12, no. 34 (2017): 89–102. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12566>.
- Bica, Paola. "The Vegetarian by Han Kang: A Postmodern Allegory for Women's Fight for Power and Freedom." *Rihumso*, no. 23 (2023–2024): 47–57.
- Casanova, Pascale. *Republica mondială a literelor* [The World Republic of Letters]. Translated by Cristina Bîzu. Art, 2016.
- Choi, Jisoo. "Scaling the Periphery: Han Kang's Nobel Prize and the Politics of Literary Recognition." *Gnovis Journal of Communication, Culture & Technology*, no. 1 (2025): 107–127. <https://doi.org/10.57928/tw5e-pj48>.
- Ciocoî, Tatiana. "Annie Ernaux: Romanul ca spațiu al emancipării [The Novel as a Space of Emancipation]." In *Noi tendințe în predarea limbajelor de specialitate în contextul racordării învățământului* (2023): 122–125. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10078782>.

- Cristea, Irina. "Teorii ale dezvoltării socio-culturale din a doua jumătate a secolului al XX-lea [Theories of Socio-Cultural Development in the Second Half of the Twentieth Century]." *Revista Română de Sociologie* 11, no. 5–6 (2000): 543–558.
- Damrosch, David. *What Is World Literature?* Princeton University Press, 2003.
- English, James. *The Economy of Prestige: Prizes, Awards and the Circulation of Cultural Value*. Harvard University Press, 2005.
- Głaz, Adam. "Longing for an Olga That Belongs in English: A Nobel Prize Laureate's Micro-Narratives." *Perspectives* 30, no. 4 (2021): 585–597.
- Iovănel, Mihai. "Cheia tuturor hărților [The Key to All Maps]." *Scena 9*, October 29, 2018. <https://www.scena9.ro/article/Olga-Tokarczuk-Ratacitorii-recenzie>.
- Iovănel, Mihai. "Nobelul pentru Literatură 2024: Made in Korea [The 2024 Nobel Prize in Literature: Made in Korea]." *Scena 9*, October 15, 2024. <https://www.scena9.ro/article/nobel-literatura-2024-han-kang-coreea-de-su>.
- Kang, Han. *Vegetariana [The Vegetarian]*. Translated by Iolanda Prodan. Art, 2021.
- Marshall, Alex, and Alexandra Alter. "Han Kang of South Korea Is Awarded Nobel Prize in Literature." *The New York Times*, October 11, 2024. <https://www.nytimes.com/2024/10/10/arts/nobel-prize-literature.html>.
- Moretti, Franco. "The Slaughterhouse of Literature." *Modern Language Quarterly* 61, no. 1 (2000): 207–227.
- Naylor-Komyatte, Molly. "On the Recovery of Voices: Svetlana Alexievich and the Nobel Prize." *Brown Political Review* (2015). <https://www.proquest.com/docview/3093157707?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>.
- O'Key, Dominic. "Han Kang's *The Vegetarian* and the International Booker Prize: Reading With and Against World Literary Prestige." *Textual Practice* 36, no. 8 (2021): 1262–1288. <https://doi.org/10.1080/0950236X.2021.1900376>.
- Pavlicenco, Sergiu. "Teoria polisistemului și literatura tradusă [Polysystem Theory and Translated Literature]." *Metaliteratură* 18, no. 3–4 (2008): 53–56.
- Răduț, Maria-Ioana. "Chronicling Human Existence in *Faithful and Virtuous Night*." Bachelor's thesis, Utrecht University, 2021. <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/35451>.
- Sapiro, Gisèle. "The Metamorphosis of Modes of Consecration in the Literary Field: Academies, Literary Prizes, Festivals." *Poetics* 59 (2016): 5–19.
- Sapiro, Gisèle. "The Symbolic Economy of the Nobel Prize in Literature: How It Counters or Reproduces Modes of Domination." *Poetics*, no. 101 (2023): 101823.
- Sapiro, Gisèle. "The Transnational Literary Field between (Inter)-Nationalism and Cosmopolitanism." *Journal of World Literature* 5, no. 4 (2020): 481–504.
- Sapiro, Gisèle. "Who Creates the World Author?" *Journal of World Literature* 9, no. 3 (2024): 327–341.
- Stack, Michelle. "Why I'm Not Surprised Nobel Laureate Donna Strickland Isn't a Full Professor." *The Conversation*, October 4, 2018. <https://theconversation>.

com/why-im-not-surprised-nobel-laureate-donna-strickland-isnt-a-full-professor-104459.

ten Kleij, Janneke. "The Nobel Prize in Literature: Controversy and Literary Politics." MA thesis, 2019.

Thomas, Lyn. "Annie Ernaux, Class, Gender and Whiteness: Finding a Place in the French Feminist Canon?" *Journal of Gender Studies* 15, no. 2 (2006): 159–168.